

школою розпусти та дурної вдачі, небезпечнішою, ніж книги, перед якими – цим вадам навчити. Найголовніша його турбота полягає в тому, щоб висміювати доброту та простодушність і викликати співчуття до тих, на чиєму боці хитрість і брехня: у нього чесні люди тільки балакають, а розпусні діють, – і найчастіше – з блискучим успіхом; нарешті, оплесками дуже рідко нагороджується гідний поваги, але, майже завжди, – спритний».

Приступаючи до вивчення філософської спадщини будь-якого філософа, необхідно пам'ятати, що вона являє собою не просто зібрання істин, які можна представити у формі, легкій для запам'ятовування, а це є динамічним світом понять, ідей і концепцій, проблем, питань і сумнівів. Навчитися орієнтуватися в цьому світі, зрозуміло, зовсім непросто.

Систему поглядів Ж.-Ж. Руссо на дозвілля та його цінності в житті суспільства можливо вибудувати, проаналізувавши його праці філософського, педагогічного та соціального спрямування, а також художні твори і листи. Але основні аспекти світогляду Ж.-Ж. Руссо на дозвілля сформульовані у «Листі до Д'Аламбера про видовища», «Роздумах про науки та мистецтва», «Про походження і засади нерівності серед людей» і «Еміль, або про виховання». На думку Ж.-Ж. Руссо, відрізнити основоположні, вихідні елементи у природі сучасної людини, відокремити їх від штучних, насаджених зовні, можливо за умови об'єктивної оцінки сьогодення та тих шляхів, що деформують людину в сучасному суспільстві [2, с. 45].

#### Література

1. Горський В.С. Історія української філософії. Навчальний посібник 4-те доц. вид. К.: Наукова думка. 2019. – 375 с.
2. Колодний А.М., Филипович Л.О. Релігійна духовність українців: вияви, постаті, стан. Львів : Логос, 2016. – 184 с.
3. Кралюк П.М. Особливості вияву національної свідомості в українській суспільній думці XVI – пер.пол. XVII ст. Луцьк: Надтир'я. 2016. – 132 с.

Гайова А.О.

Студ. гр. БХФ-1-20

Науковий керівник канд. філософ. наук, доц. Р.В. Множинська  
Київський національний університет технологій та дизайну

### **ІДЕЯ СПЕЦИФІЧНОЇ МІСЦІ УКРАЇНЦІВ У ДУХОВНО-МАТЕРІАЛЬНІЙ ЕВОЛЮЦІЇ ЛЮДСТВА У ФІЛОСОФІЇ М. ХВИЛЬОВОГО**

Висвітлити особливості стану духовної культури, який зумовлює необхідність культурологічного осмислення етапних для розвитку кожної

національної культури явищ до яких, безперечно, належить і творчість М. Хвильового є метою цієї наукової розвідки.

Провідне місце в цій відповідальній світоглядній діяльності займає філософія М. Хвильового, отож важливо розкрити особливості його світогляду як прогресивної ренесансної думки та збагнути його філософський меседж наступним поколінням.

Основним завданнями вивчення спадщини видатного письменника є ознайомлення з основами його філософії, діалектикою і логікою творчого мислення, формування уявлень про етапи розвитку філософської думки, його соціально-історичний та духовний контексти. Важливо знайти інтегруючі чинники духовних процесів, що визначали б пріоритети суспільної думки, а значить і напрямки теоретичних пошуків. В цьому контексті, видається за необхідне залучити до орбіти культурологічного дослідження поняття «національна ідея» як того критерію, що найбільш адекватно виражає світовідчуття та світосприймання народу, адже будь-яка «ідея викривається у плоті і крові, в життєвій взаємодії з тим середовищем, в якому виховується людський дух до її усвідомлення» [1, с. 57]

Цікавою для розгляду є філософська спадщина Хвильового (Фітільов) Миколи Григоровича (1893-1933) – українського поета, прозаїка, культуролога, ідеолога українського Відродження 1920-х рр., організатора низки мистецьких угруповань. Свої філософські погляди він розвивав у художніх творах та публіцистиці під маскою державної комуністичної ідеології, за допомогою прийомів, названих ним «свідоме парикмахерство», «запах слова» та інших езопівських кодів, спираючись на близькі йому висловлювання офіційних ідеологів. Основною ідеєю публіцистики Хвильового була візія азійського ренесансу й пов'язана з нею концепція культурної революції в Україні. Україна завдяки своїй специфіці європейської колонії євразійської імперії може і повинна стати промотором ренесансу Азії. Для цього вона мусить сама вийти зі стану провінційного «Сонгороду» [3, с. 198].

В основі історіософії і культурології Хвильового лежить циклічна модель еволюції, подібна до моделей «євразійців» (Євразію). Хвильовий вніс ідею специфічної місії українського народу в духовно-матеріальній еволюції людства.

Було виявлено, що ще на початку ХХ століття, у своїх творах Хвильовий висловив вимогу перед новою українською літературою припинити наслідувати Москву й орієнтуватися на «психологічну Європу». Вважав, що на зміну провідній ролі Європи в культурному процесі має прийти «євразійський Ренесанс», у якому провідну роль відводив новій українській культурі. Відтак, Хвильовий наголошував на необхідності позбутися залежності від «російського диригента». Перед нами, писав він, стоїть таке питання: на яку зі світових літератур взяти курс? В будь-якому випадку, не на російську. Від російської літератури, від її стихії українська поезія повинна втікати як можна швидше. Справа в

тому, що російська література віками тяжіє над нами, як хазяїн положення, який привчив психіку до рабського наслідування. Європа – це досвід багатьох віків. Це не та Європа, якій Шпенглер оголосив «присмерк», не та, що гниє, і до якої вся наша ненависть. Це – Європа грандіозної цивілізації, Європа Гете, Дарвіна, Байрона, Ньютона і та ін. Це та Європа, без якої не обійдуться перші фаланги азійського ренесансу [2, с. 40] Стан питання значною мірою визначається відсутністю єдиної думки щодо сутності явища – українська ідея – із вживанням самого терміну у різних по суті значеннях. Відповідно до цього не окресленою залишається й така інтелектуальна течія як «філософія української ідеї». Враховуючи це, актуальність теми дослідження також зумовлена теоретичним і практичним станом питання: недостатньою теоретичною розробленістю проблеми «українська національна ідея» на рівні власне філософському та практично повною відсутністю спеціальних в цьому плані досліджень стосовно творчості М. Хвильового. Що стосується погляду на теоретичні праці та художні твори М. Хвильового як на структурні рівні, що складають єдину ідейну систему, аналізу їх кореляції як відбитка стану національної свідомості людини тієї доби, то таких спроб на даний момент у вітчизняній дослідницькій літературі навіть не існує [1, с. 75]

Отже, сама національна ідея займає чітко визначене місце в структурі того чи іншого світогляду, що значною мірою впливає на визначення пріоритетних проблем національної культури та способи їх розв'язання у межах певної соціальної доктрини [1, с. 575] З огляду на це, визначення філософського змісту української національної ідеї в культурологічній спадщині одного з діячів українського відродження 20-х років ХХ ст. – М. Хвильового, надає ідейної цілісності теоретичному й художньому доробку письменника. Це дозволяє пояснити специфіку творчості М. Хвильового, відповідно, визначити її місце в загальній лінії розвитку філософії української ідеї, й, таким чином, глибше зрозуміти перебіг, етапи і зміст цього процесу в цілому. Традиція осмислення творчої спадщини М. Хвильового умовно розпадається на два рівні: перший – літературознавчі дослідження, що розглядають спадщину письменника з позицій літературної критики, другий – роботи, що аналізують теоретичний доробок М. Хвильового в межах політологічного дискурсу. Ці два погляди демонструють свою недостатність з точки зору аналізу проблеми (філософії української ідеї), бо розглядають її як вторинний результат досліджень інших аспектів публіцистичної спадщини письменника.

Сучасним завданням є національне відродження України, що передбачає відтворення і філософське осмислення історичної пам'яті нації. Це стає можливим лише шляхом вироблення принципово нових концептуальних підходів до висвітлення інтелектуальної історіософії України. Потрібні такі підходи до осмислення процесу українського національного відродження ХІХ – початку ХХ ст., які б дозволяли усвідомити закономірності розвитку та специфічні особливості української

культури в означений період та з'ясувати історико-культурні перспективи сучасного українського соціуму.

#### Література

1. Українська та зарубіжна культура : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М. В. Кордон. 3-тє вид. Київ: Центр учб. літ., 2010. 575 с.
2. Михайлин І. Л. Гамартія Миколи Хвильового: Монотрагедія на 5 дій з прологом / Ігор Михайлин. – Х.: Лінотип, 1993. 40 с.
3. Хвильовий М. Українське слово. Т.2. К.: Аконіт, 2001. С. 198.

Данько Ю.В

Студ. гр. БМР-2-20

Науковий керівник канд. філософ. наук, доц. Множинська Р.В.  
Київський національний університет технологій та дизайну

### **АНТРОПОЦЕНТРИЗМ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ**

Освоєння матеріалу з історіософії, пошук нових ідей, формування свого власного ставлення до світу і суспільства, вміння відстоювати свободу слова, думки й вибору є метою даної розвідки.

Завдання полягає у тому, щоб з'ясувати філософські погляди, ознайомити з основами засадами філософського вчення епохи Відродження.

XV-XVI ст. в історії філософської думки прийнято називати епохою Відродження. Відродження античної культури під впливом суттєвих змін в соціально-економічному та духовному житті Західної Європи. Праця, розум пов'язувалися не стільки з божою милістю, скільки з людськими можливостями. Зростала повага до земної людини, яка перемагає, досягає мети, користується радіщами життя, відчуває піднесення у боротьбі.

Освоєння глибини та характеру впливу ідей антропоцентризму та гуманізму на подолання духовної диктатури і деспотії церкви сприяло виникненню нової культури, зверненої до земних справ, прагненню людей до щасливого життя, а також виникнення нової філософії і науки, яка досягла небувалого розквіту у той період [3, с. 311]

Проаналізувавши історію філософії, стає зрозуміло що епоха Відродження сформувалася на підґрунті досягнень середньовічної культури, зокрема, періоду пізнього середньовіччя, коли феодальне суспільство досягло найвищого розвитку і зазнало великих змін. Відбулося піднесення економіки і культури міст, з'явилися нові технічні винаходи (друкарський верстат, компас та ін.), розвинулося кораблебудування і мореплавство, зроблено великі географічні відкриття. У царині культури посилюється боротьба за звільнення філософської думки від догматів церкви. З'являються нові знання і течії, які не вкладалися в середньовічну філософсько-богословську систему. Саме це відіграло величезну роль у